

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 4.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que a treballar y vinga. Y a manar y a cobrar, a fer lleys y a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi te que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y poch, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciencia y planter de filososfs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicionals en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aiguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antics y alsarne d' un art fill illegitim del antic criat en els avensos actuals. Vol ar l's vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernes.—Ports obrerts als productes de tots llochis; assegurats ab tractes d' una nacio seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y util a la Paria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Forso, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtud que a cap ens manca: L' amor a la Patria.—LLUIS DOMENECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: Tortosa al mes. 0'50. Fora semestre. 3'00. DIRECCIÓ Y REDACCIÓ: Carrer del Parque, N.º 8. Tortosa 1 Febrer de 1903. La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diumenge 1 de Febrer. Ntra Señora de la Bonanova, S. Ignasi y s. Cecili, bs. y ms.—Dilluns 2 La Purificació de N.ª S.ª y s. Corneli, centuri b. y cf.—Prof. en todas las iglesias.—Mi. P. en S. Joan de Deu y Minims.—Dimars 3 San Blay b y m.ª, lo Beato Nicolau de Longobardo, m. n. m. y cf. y s. Oscar.—Dimecres 4 S. Andreu Corsino y s. Rembert bb. y cfs.—Dijous 5 Los Sis. mrs. del Japon y santas Agata y Calamanda vgs. mrs.—(X en Calaf y Gérica.)—Quart creixent a 10 h. 13 m. del matí, en Tauro.—Frets forts.—Divendres 6 Stas. Dorotea y Revocata ms.—(X Cervera, Santissim Misteri.)—Dissapte 7 Romualdo ab. y s. Ricardo rey.

Catalunya y Bretanya

Los avencats de Madrid (los hi hem de dir aixis perque ells s' ho diuen mil vegades per dia y encara que tothom qui no es de la llur corda 'ls hagi de tenir per retrógados dels més autèntichs) son verdaerament deliciosos. Hi va haver un senyor Ministre que per convencions polítiques y per l' odi inat que solen tenir contra tot lo nostre, feu la barrabassada de prohibir la ensenyansa del Catecisme en tota llengua que no fos la arromonosa dels rebuts de contribució; y, com era natural, los interessats, qu' ab la nostra ingénita grosseria no ns deixarem convençer per aquell preàmbul cursi y carrinció més que l' mon, varem protestarne ab completa unanimitat, en tots los tons, seris y cómichs, y logràrem fer la traveta al pobre coix y soterrar lo d' hont no n' eixiria tan fagell. Lo Silvela, gran equilibrista, vegé que no li tenia cuenta sostindre aquella espatxada, que tampoch s' haguera complerta, devany la oposició formal y tremenda de tot Catalunya, y no poguentla derogar, perque diu que no s' esila, y que per aixó, apesar de que la fam los feya brincar, no van abolir los sagastins aquell famós decret de les cessantíes, va aygualiar aquell y deixarlo fins a deixarlo, si bé subsistent, esportellat pera escaparsen tot mestre que vulgui, per més Tejero que sigui l' inspector de la schua escola.

Peró es lo cas qu' a França un ex-frare, ministre de les sectes anticatoliques, com a un de tants medis de guerra contra la religió cristiana, y no atrevintse encara a esborrar sa oficialitat y prohibir per tant en general sa ensenyansa, mana que no s' pugui donar en llengua bretona; puig precisament la Bre-

tanya ha siguda la regió hont han trovada més oposició les ordres contra les Congregacions religioses, fins sense dir res del catalá, 'l basch y 'l flaménch que també son vehicols de la catequística en algunes comarques franceses, ab lo que 's demostra més lo fi purament anticristiá de tal ordre; y 'ns surten tant serios los radicals de qui parlavam, dient qu' aixó es prova de virilitat en lo Govern francés y d' apocament en l' espanyol; de independència en l' un y de sotmissió al separatisme en l' altre; de que 'l progrés va associat ab la forma republicana y l' endarreriment ab la monárquica.

Lo qual demostra que no es pas incompatible saber arrimar el ascua a su sardina y ser un tocacampanes, perque 'l més toixo coixeix que té l' un cas ab l' altre la mateixa concomitancia que 'l nas ab les tempores. Perque, per ventura la proporcionalitat de la població bretona ab la restant de França pot compararse ab la de las regions de parla no castellana ab les d' está a Espanya? Admet comparació la extensió y profunditat de la idea regionalista a Bretanya, ab la que té, no parlem ja de les altres regions, ab la que té a Catalunya. Bona prova 's deduhiria solzament de comparar lo vigor y la extensió de les respectives protestes. Però sobre tot, y aqui es ahont los cou més als polítics, avencats o endarrerits, del Centre, pot posarse de costat lo qu' es la Bretanya pera França ab lo que son, Catalunya y Basconia solzament, pera l' Estat Espanyol?

Prou se 'n devia quedar de satisfet, l' articulista revolucionari (?) després d' escriure aquella sortida; però té de recordar que, segons una obra ben documentada y de grandíssim interés, (1) mentres Madrid paga de 142 a 143 milions anyals la major part (deguda a ser capital de la Nació) que no son verdaders tributs dels madrilenys, sino de tots los espanyols, com la Loteria, lo tabach, lo banch d' Espanya y l' timbre, Barcelona y sa provincia pagan 174 milions, es a dir, tant com tota Andalucía, més que Castella la Vella, Aragó y Valencia plegades, poca diferencia lo mateix que 'ls regnes de Galicia, Leon, Extremadura y Murcia plegats.

Qué té, donchs, d' estrany que s' arrohsin devant de la nostra regió 'ls més ensoperbits ministres del Estat qui tant a boca plena menjan y fan menjar a llurs satetis ab lo que 'ls catalans paguem? Y qué té que veure aquesta reculada d' en Silvela, feta per forsa, perque,

ja sab per experiencia la manya que molts contribuyents catalans tenen en tancar la bossa, ab los despotismes d' en Combes respecte a la Bretanya?

S' ha d' acabar aquest régim tiránich que permet als oligarcas del actual sistema befnarnos y oprimirnos en les nostres afeccions més cares, donarnos satisfaccions a mitjes y por contera, com ells diuen, qu' encara algún ximplet regateji y critiqui aquestes satisfaccions. No demem permetre que se 'ns compari ab la pobre Bretanya, perque diatre d' aquest Estat desballestat som, ab los nostres germans del Nort y mal que pesi a tota la políqueria, ministerial u oposicionista, los més forts y 'ls més pagadors. Tenim dret a que s' ens respecti y 'ns ha de valdre; tenim devor d' estimarnos lo nostre per demut de tot lo que no ho es y l' hem de cumplir, y tenim dret a riurens de les estulticies dels radicals pour vivre y l' volem exercitar.

JOAN POBLET.
Montblanc, Janer de 1903.

Ensenyanses de l' historia

l' opinió pública en Espanya durant lo régim absolut.

Per dos vegades en lo trascurs de mitx sigle, va ser vensuda Catalunya per les forses superiors del rest d' Espanya, contribuinthi 'ls francesos, la primera, ab son mal comportament ab los catalans, y la segona, ajudant eficazment al rey d' Espanya, quin exercit se composava en part de francesos y era manat per un general francés quan va entrar a Barcelona a sanch y a foch. ¡Poch té que agrairhi Catalunya a Fransa!

Si de fet havia quedat absolutament anulada l' influencia de 'ls catalans en les resolucions de govern, densa que Felip II va instalar la cort a Madrid, després d' apoderarse Felip V a viva torza de Barcelona, se van abolir de dret los privilegis que li restaven a Catalunya, com a record de quan era nació independent o autónoma, y no cal dir, que si abans l' opinió y la conveniencia de la nostra regió no pesaven res en la política espanyola, menos van pesar encara en los successiu.

Peró no era Catalunya sola que s' trobava en eixe cas: Espanya sencera li feya companyia. Los reys de la casa d' Austria,

sense més pensament d' alta política que dominá 'ls Paisos Baixos, y 'ls de la casa de Borbó, sense més norma que 'l afecte de familia, van tindre a la nació exceptuant lo regnant de Ferrán VI, embolicada en continúes guerres, qu' agotaven la sava interior y li llevaven la dignitat en l' exterior, sense que 'l poble espanyol protestés d' una guber nació y d' una política tan egoistes.

Eixe preteriment dels interessos del poble, y eixa indiferencia del mateix poble, sols ho va fer possible l' estar lo centre del govern a Madrid, quina opinió, en un régim absolut, era l' única forsa podia fer presió sobre l' ánim dels governants, per estar en contacte immediat d' ells; pero com la població de Madrid era qui menos n' hi sortia perjudicada de la política de 'ls reys espanyols, may vá cuidarse de protestar contra d' ella, ni d' imposar un cambi, com pot ser s' hauria intentat, si la Cort hagués estat en contacte ab un nucleu numerós de població que hagués tingut conciencia de lo desastrós de la marxa de la política y del govern pera 'ls interessos de la nació.

No s' pot donar res més estupidament egoiste que la opinió pública de Madrid; encara que, si bé s' mira, aixó no es més que un llógich resultat de la naturalesa o modo de ser de aquella capital.

Filosofem una mica sobre eixa qüestió, que be ho mereix sa importancia, y com les filosofies solen resultar difuses, no extranyen los lectors qu' així resulte este article, difus, en perjui de la concisió que tan escau sempre que s' pot lograr sense faltar a la completa explicació del concepte.

Entre 'ls grans centres de població y les comarques més o menos immediates ab qu' estan en relacions, s' estraleix una reciprocitat quines lleys no s' poden desatendre, sense causar per de prompte, un perjui parcial y en definitiva general: aixó fa qu' uns y altres elements interesats en conservar eixes lleys de reciprocitat, se compenetren y marxen d' acort, en benefici de tots; pero quan l' element predominant d' una capital o gran centre de població es la burocracia, l' equilibri d' aquelles lleys s' ha de rompre per necessitat, perque la burocracia no té més lley

que l' instint d' una voracitat inabastible, que sols pot moderarse quan a son costat hi ha un atre element de vida que, per sa major importancia, eclipsa al burocratic.

Tal resultat, entre atres exemples que podem traure de l' historia, s' ha vist y s' veu ara mateix a Madrid. Allí l' industria es poch menos que nula; lo comars lo just pera les necessitats de la població; pera atendre a les exigencies de son creixemen, que la condició de capital d' Estat porta, no hi ha atre medi qu' augmentar la burocracia, encara que siga en desproporció a la conveniencia de la nació. ¿Com, pos, se poden conciliar los interessos de Madrid ab los de la nació? Com han de trobar aquestos defensa en l' opinió del poble de Madrid, si hi há un antagonisme radical entre un y atre element?

Lo dret a la vida obliga a la opinió pública a promouer manifestacions energiques, en reclamació de lo que constitueix sas aspiracions, més o menos legitimes, y quan eixes manifestacions son producte de l' opinió qu' está en contacte immediat ab los governants, sa influencia sol ser decisiva, y ademés de decisiva, benéfica, si l' opinió referida está identificada ab les aspiracions generals de la nació; pero si es una opinió viciada, egoista, ignorant dels veritables interessos de la nació, y fins antagonics ab los mateixos, allavonts se converteix en principal factor de mal govern, perque no sols deixa d' influir a prop d' este en sentit beneficiós, si no que sa influencia es doblement perniciososa; per un cantó inspirant al govern lleys inicues en armonia ab l' egoisme de la capital, y per atra desnaturalisant les justes aspiracions de la nació, que, producte d' aquell egoisme al passar pe'l cedás de la opinió, se les hi fa perdre son bon carácter conseguint que no siguen escoltades ni ateses pels governants.

En vá demanar a la nació economias y una inversió reproductiva dels fondos del tresor públich; perque com eixes mides serien un perjui immediat pera la burocracia, la capital burocratica dirá que la nació s' queixa de vici, per esperit de tacanyeria, y 'ls governants, més identificats, naturalment, ab la classe burocratica, farán oits de mercader als clamors de la nació y procuraran acontentar l' opi-

(1) «La Cuestión catalana» por D. Guillermo Graell, de la que 'ns ocuparem aviat, si Deu ho vol.

nió de la capital, pel mòbil de tindre-la pròpia.

De tot això n resulta lo degavell en la governació del estat, la ruina de la nació y, en definitiva, la de la mateixa capital responsable de la mala direcció de la cosa pública: eixe es un instint suïcida per congestió de un orga de la vida nacional: d' eixe instint es víctima Madrid, fent-hi abans per ell víctima a tota Espanya, a la que deixa anèmica, xuclant-li la sanch que congestiona a la capital; perquè en esta al costat del element burocràtic, los demés elements de vida no signifiquen res, son poch menos que nulos, y l' element burocràtic, no més se cuida de satisfacer su voracitat morbosa, sense preocuparse pera res de la marxa y del estat de la nació.

Eixos gravíssims inconvenients de la burocracia desapareixen quant a son costat hi ha altres elements de vida més importants qu' ella. Eixos elements, ja siguin industrials, mercantils o agrícolos, dignificats per una posició y un treball d' índole més noble y independent que 'ls de la burocracia, pertien sobre eixa; ademés, la ventatge d' estar identificats ab les aspiracions de la nació, y la burocracia, al costat d' eixos elements, y quant ells siguin més forts y importants qu' ella, pert son caracter altiu y grosser y sas pretensions de preminencia, fent-se més modesta y humana. Així s' explica la diferencia de caracter entre la burocracia espanyola y la estrangera, favorable a n' esta en general. Quant la burocracia viu en tals condicions, a pesar de ser un element indispensable en tota societat ben organizada, no es temible, y, en eixos cassos, los governs no hi poden jugar ab les aspiracions o ab los interessos de sos governats. Això ns ho diuen ben clar les grans revolucions de Londres y de París, en les que, si bé hi anaven barrejades mires altament criminals, en lo fondo no eren més que manifestacions de protesta contra 'ls abusos dels governants, y d' eixe aspecte de justicia van traurer sa forsa avassalladora y irresistible.

Madrid sols se va revolucionar una vegada que 'l govern va prohibir l' us dels barrets xambergers y capes llargues. Una població que feya cent cinquanta anys qu' aduava servilment a privats y mals ministres, que malmetien la nació ab son funest modo de governar, va cebarse cruelment en lo més infelís de tots (Squillace), perquè va dictar una disposició dirigida a evitar crims y delictes contra la moral, que s' cometien a favor d' una indumentaria de fantasma. Eixe contrast nos dona la mida del sentit polítich de la capital d' Espanya.

En resum: pot dirse qu' en Espanya no hi va haver opinió pública durant lo regim absolut; pos lo poble permaneixia en un estat d' ensopiment, que més pareixia producte de fatalisme musulmà, que de resignació cristiana; en una sumisa obediencia més propia d' ilotes que de sers que tenen conciencia de sa valua; mirant ab indiferencia com lo poder públich li arrebasava sas antigues llibertats y dirigia la política de la nació a la pèrdua de son benestar y de sa dignitat.

Aquell exemples d' alitva entera dels representants del po-

ble devant de sos reys, que tantan passat atres nacions, sense sovinteljen en l' historia d' Espanya del temps de la reconquesta, y més en la de la corona d' Aragó qu' en la de Castella, des apareixen per complert ja al prompte de constituirse Espanya en una sola nació. Eixa diferencia s' explica facilment.

Quan los reys no tenien residencia fixa y 's celebraven las Corts en distints punts de la nació, se posaven en contacte immediat ab tota ella, y, quansevol veu que hi parlava al rey com de potencia a potencia, era resó de l' opinió de la regió o del poble abont parlava, y eixa circumstancia prestava coratge al que portava eixa veu de l' opinió; però una volta s' va establir la residencia real a Madrid

quansevol hi anava allí a parlar fort al rey en nom de l' opinió, de las aspiracions y dels interessos de la nació! Molt al contrari: ab la distancia y ab la falta casi absoluta de comunicació entre 'l poble y 'l rey, va creixe sense mesura l' aureola de respecte y veneració en que al rey se tenia, y d' aquí va vindre aquella passiva resignació ab que 'l poble sufría la mala marxa de la política espanyola, com a emanada d' una voluntat sagrada y indiscutible.

Això no hauria succeït si a Madrid hi hagués hagut un element més poderós que 'l burocràtic, que s' hagués pogut entendre ab l' opinió del rest de la nació; perquè en aquell cas s' haurien prestat un y altre element mútua forsa y ajuda, y a falta de que 'ls reys visitessen la nació per inquirir sas necessitats, se li haurien anat a manifestar en sa mateixa residencia en forma més o menos respetuosa, mes, o menos alborotada, de modo que no hagués tingut més remey qu' atendreles.

En defecte de comunicació directa, legat o autorizada, entre 'l poder públich y 'l poble, es necessari que hi haja un vehicol que la supleixca, y en tal cas ve a desempenyar eixe paper la mateixa opinió de la capital del Estat per estar en contacte immediat ab los governants; pero eixa opinió es essencialment burocràtica, com a Madrid, a conte de servir de vehicol pera entendres lo poder públich y 'l poble, serveix de disolvent pera que la veu del poble no arribe a oïts de qui exerceix lo poder y com a instrument de tirania pera sofocar l' opinió pública y fins pera suprimirla.

Hi ha qui posa pels nuvols lo regim absolut espanyol, y fins negantli eixe caracter evident d' absolut, li atribueix la virtut d' haver preservat a Espanya de les conmocions que van alterar fondament la vida d' atres estats europeus. Pera tractar degudament eixe punt s' haurien d' escriure moltes pàgines; però pera fer comprendre en poques paraules que, adhuc sent veritable aquella opinió, no significa res en favor del antic regim, hi ha prou en fer notar la diferencia de situació en que avuy se troba Espanya comparada ab eixes atres nacions. Y això que, mirant la cosa en conjunt prou y massa que n' porta Espanya registrats en sa historia de motins, revolucions, guerres y tota mena de catàstrofes y desdites!

Com pot ser s' hagués establert Espanya 'la trastorns per que ha passat, y també 'ls que

tantan passat atres nacions, sense quedar-se tan llunyanament en darrerida d' eixes en cultura y civilisació, hauria sigut respectant sos reys les constitucions polítiques de les regions espanyoles que, tots lo que saben d' eixes coses, afirmen qu' eren, de totes les d' aquell temps, les més paregudes a les de les nacions que avuy se troban al front de la civilisació. Y atra cosa s' havia d' haver fet: establir la Cort a una capital qu' abans hagués tingut ja vida propia exuberant, y millor si hagués estat enclavada en los territoris de la confederació catalana aragonesa, que tenia una constitució política més popular y perfeccionada que la de Castella, y quins habitants s' han distinguit sempre per més seny y sentit práctic que 'ls del centre d' Espanya.

A. M.

Com s' ha format Madrid

Volèm dir quins gastos s' han tingut de fer, de quins privilegis s' ha tingut de donar, a Madrid, pera convertir aquella població en capital d' Espanya, ab apariencias de població europea.

Son datos oficials:
Al any 1715, se posá un impost de dos maravedissos per cada lliura de tabach que s' consumís a Espanya, ab objecte de fomentar la Biblioteca Real.

En 1721 s' imposaren dos maravedissos més per lliura, ab objecte d' arbitrar recursos, ab que construir los hospitals de Madrid y S. Fernando, impost que s' continuá y se duplicá per atendre als gastos de conservació d' aquells hospitals.

En 1723, se va assignar al Mont de Pietat, una donació de 70,000 rals; en 1726, una de 172.192 al Seminari de Nobles; y en 1737 a més de dites cargues imposades a la renda de tots los espanyols, s' hi varen posar 2 rals de velló pera les obres del Palau Real, en 1740, pera dit objecte, se varen assignar 158,000 rals setmanals, ademés dels dos rals mencionats.

La renda de loteries s' aplicá durant molts anys als hospitals y cases de beneficencia de... Madrid; menos una part que s' distribuïa entre diferents empleats de... Madrid.

Los comptes entre l' Estat y l' Ajuntament de la capital no han anat may gayre clars. Quant hi ha hagut discussió, ha perdut sempre l' Estat. Es natural.

Peró l' Estat, de primer entuvisol do ar la rebó al Ajuntament. En 1835 li fa donació de dos milions de rals; pera 'ls pobres de la vila; al fersc lo canal de Isabel II, hi va haver un paró de obres y l' Estat manteni als que quedaren sense feyna.

Ara que hem retret lo celebre canal parlemne, recordant per comensar, que Felip II va elegir Madrid per capital de Espanya, fundants, entre altres rahons, en la abundancia y bona qualitat de ses aygues.

Danchs bé: malgrat l' opinió del gran Felip II, Madrid tingué necessitat d' aygues; y 'ls seus prohoms, determinaren fer l' indicat canal. De quins medis se valgueren? Molt senzillament. Ho varen encarregar al Govern, es a dir, als contribuents d' Espanya. Y Espanya ha pagat o falta poch pera que scabi de pagar, la suma de cent milions de pessetes pera que a Madrid tinguia aygua. Diu un escriptor hisendista, que semblant cantitat no arriba a la que 'l Govern s' ha gastat per obres en Catalunya, desde la unió ab Castella fins als nostres dies.

Per aquest y altres motius la propietat urbana de Madrid, disfruta de grans ventajtes, que seria llarch enumerar en aquest lloch.

Per no citar mil privilegis més de que disfruta Madrid, recordarem per acabar que 'ls gastos d' empedrats y conservació dels seus principals carrers, los paguem los espanyols.

Com s' ho han engiponat a Madrid pera desferse d' aquesta càrrega? Fentse declarar aquells carrers, carreteres generals del Estat. (1)

En cambi, a dotzenes de vegades nostra provincia demana al Estat, la contrucció d' alguns trossos de carreteres les més essencials pera la vida de nostre poble y res: si optè si no es a copia de molts anys y prechs.

Aquest fet es un símbol del modo de ser de Madrid y del nostre poble; l' un viu a costes del Estat, obtenintne sols ventajtes; l' altre demana al Govern llibertat pera administrarse y pagarse 'ls gastos, ja que 'l Govern sols li causa perjudicis.

De la Veu del Segre.

Y per completá 'l cuadro copiem a continuació de la *Estadística Administrativa y de Contribució Industrial y de Comercio de l' any 1888 al 1890, que diu:*

Cada espanyol no catalá paga 2.08 Pts.
Cada catalá paga 4.78
Això es, més del doble.
Y per cada kilometre cuadrat no catalá paga 69.40
Per cada kilometre de Catalunya 273.70
O sigui quatre vegades més.
A més resulta que l' Estat espanyol, cobra del comerç nacional en forma de dret d' entrada, impostos sobre càrrega y descàrrega, etc.
Per cada espanyol no catalá 5.17 Pts.
Y per cada catalá 26.54
Es a dir que s' que vivim a Catalunya paguem cinch vegades més que 'ls nostres germans del resto d' Espanya.

Catalans, que encara dubteu; feu servir la inteligencia que Deu vos ha donat pera reflexionar una mica sobre aquets fets.

Cosas de la setmana

Per això la vella no s' volja morir may! Perque sempre anava aprenent cosas. Y encara de segur que la vella no llegia diaris, que si n' hagués llegit, no t' dich res de lo qu' hauria après, tot jugant, jugant y sense rompre la closca!

Peró hi ha que advertir que 'ls diaris abont s' ni aprèn forsa, forsa, son los castellans. Nosaltres no som encara proa *ilustrats* pera nodrir l' inteligencia de la gent, siga jove, siga vella. Los periódichs castellans, sobre tot si son madrilenys, constitueixen una especialitat en dir... disbarats.

Per de prompte, no 'ls agafin si volen escriure bé 'l castellá, porque d' altre modo acabaran per no conèixer lo valor de las paraulas. Aquesta setmana, sense anar més lluny, un dels paperots de *gran circulació*, al donar compte de las *correrías* d' aquella poca vergonya (y m' quedo curt) de primipessa qu' ha fugit ab un músich, abandonant espòs y fills, diu que la parella *se ha convertit al protestantismo*.

Ay, jo t' ficht!—vaig pensar jo, me sembla qu' això no està gayre ben dit. Pot-ser no he llegit bé. Me trech los lentes, frego 'ls vidres ab un pich del mocador, me 'ls torno a encaballar al lloch del

(1) Al revés de lo qu' he passat a Tortosa, que lo que ha de ser carretera general del Estat, ho ha de pagar l' Ajuntament.

nas y m' acosto altre vegada 'l diari a distancia convenient. *Se han convertit al protestantismo*. Está ben clar, en efecte. Lo que no está ben clar, ni gens tampoch, es quina religió professa lo periodista que ha escrit això. Perque jo, catòlich, no escluriria may en ma vida una frasse aixís. Yo diria que *han ingresado en la secta proestante*, o que *han abrazado el protestantismo*, porque 's poden abrasar y estrenyer ben fort cosas per dolentas que siguin; o posaria que *han apostatado del catolicismo para hacerse protestantes*; pero no escriuria que *SEHAN CONVERTIDO*, aixís sense més atenuacions, ni més such ni sustancia.

Y es que 'ls periodistas de la classe de qui 'ls parlo, lo mateix cambian de religió que de casaca: *Afarian y digam moro*. Vetaqui 'l seu lema.

Aquesta mateixa setmana, en un altre periódich de la classe d' *ilustrats*, que donava compte d' una diligencia judicial, he llegit: *El juez penetró en la habitación por la ancha puerta abierta de par en par*.

Y jo, al llegir-ho, m' he quedat ab la boca badada; admirat de la penetració del periodista. Perque jo, que no sé més que una miqueta de castellá, però no lo sufficient pera poder escriure en diaris de *gran circulación*, me pensava que penetrar volia dir entrar ab més o menos dificultat; venent algún obstacle, y no que 's *PENETRÉS* en una habitació per una *ancha puerta abierta de par en par*. Si la porta no hagués sigut *ancha*, o no més hagués tingut una esclerxa oberta, hauriam pogut pensar que 'l senyor jutge era molt gras y se li entrebancava la panxa sense poder passar ni avant ni enrera, però no es aixís; perque ja veuhem per la interessant descripció de la porta; qu' era *ancha y abierta de par en par*. Y encara que hi ha jutges molt grassos, no n' hi cap que arrivi a la categoria de *globo* de Santos-Dumont.

Si 'l que entrava hagués sigut un periodista, ja la cosa tindria més explicació.

Perque si haguera pogut privar lo pas pera penetrar en la habitació, la balum de las butxacas abont hi deu portar uns quans quintas de *bunyols*, dels que va servir condiment als seus babaus de llegidors, lo 'l 1903!

NOTICIES

Las elecciones
Sembla que 'l Govern ha resolt que la designació d' interventors pera las elecciones de diputats provincials se fassin lo diumenge dia primer de Mars, las elecciones lo diumenge següent dia 8 y l' escrutini general lo dijous dia 12.

També sembla que ha acordat que la designació dels interventors pera diputats a Corts se verifiqui 'l diumenge 12 d' Abril, las elecciones lo dia 19 y l' escrutini general lo dijous dia 23.

La elecció de *commissaris* pera senadors, se farà 'l diumenge 20 d' Abril y las elecciones lo diumenge dia 3 de Maig.

Com las novas Diputacions se constituiran lo dia primer d' Abril ja podran los diputats pendre part en la elecció de senadors.

Extranya l' aplassament de la publicació dels decrets de disolució y convocatoria de Corts.

Copiem de la *Veu de Catalunya*:

El fill del marqués de Montroig, ja no s' presenta diputat

per Granollers, ara va per Gandesa, que no deu saber ahont cau.

Si's pensa que perque las altres eleccions va sortir per allí 'l capitán Verdades, que ningú 'l coneixia, ara pot sortir ell, s'equivoca.

Tonim entés que 'ls elements de més prestigi del districte, y els nostres amichs, cansats de sufrir el caciquisme den Mariano —y dispensi que li estalviem el títol, perque éll també l'estalvia quan escriu—han buscat un candidat independent que té moltes relacions y simpatias a Gandesa y que está en condicions de favorir els interessos del districte.

El senyor Ferratjes (fill) ho tenia malament a Granollers, pero encara ho te més malament a Gandesa.

A Granollers potser s' hauria pogut plantar a set; a Gandesa, s' haurá de plantar a cineh.

No farà set y mig en lloch.

En La Renaixensa llegim:

«S' están enllestint los treballs electorals a Tarragona, Reus y otras poblacions de la circunscripció d' aquella capital, a favor de la candidatura d' en Ferrán de Querol.»

Varios pobles que ha de atravesar lo tan desitjat ferro-carril de Val de Zafan a Tortosa ó la Rápita, han enviat telegramas al Govern Central pera que 'ls fassi el favor d' anunciar la subasta de las obras y que se pugui construir lo més prompte possible, favor que no tindrian de demanarli si Aragó y Catalunya poguessin administrarse lliurement.

No obstant, la gent de Calaceit comensan a emprendre la cosa de una manera més práctica, puesto que el periodich «El Eco del Guadalope» dona compte de una reu-

nó haguda en dita població en los termes següents:

Valiente y patriótica es la actitud de Calaceit y no dudamos que todos los pueblos que ha de favorecer la línea férrea, la secundarán al momento.

Hay que ir adelante. Lo que ocurre en Obras públicas es muy grave, muy contrario a los intereses regionales y generales del país, y a estos pueblos les sobra la justicia.

Es hora ya que se la concedan.

Ha llegado también la ocasión de decir a los candidatos que se presenten en las próximas elecciones.

O el ferrocarril ó no hay votos.

Así debían obrar siempre los pueblos en cuanto se refiriese a las cosas que les interesan.

Entre tanto felicitamos a Calaceit por su noble actitud.

Felicitación a la que 'ns unim nosaltres y desitjem tinga imitadors la seva patriótica actitud.

En Romanones y M. Combes sembla obeheixen a una mateixa consigna: cap dels dos ve que la gent s' encomani a Deu ab le propi llenguatge; Combes sembla que ho fa per un fi més religiós que polítich y Romanones més polítich que religiós, pero que en ultim resultat ve a ser lo mateix, pero tan l' un com l' altre van equivocats: els Catalans parlarem en catalá y los Bretons en bretó, puig ben clá li han dit a M. Combes los bretons «la sanch nostra es pera Fransa, pero la nostra llegua 'ns la guardém pera nosaltres. Y com a mostra copiem:

Lo clero y la llengua bretona

Brest, 17.—Son fins a 31 sacerdots a quins lo President del Consell ha sospés la paga per desobeir sas ordres referents a en-

senyar lo catecisme en llengua bretona. La paga sospesa es la del quart trimestre y se 'ls ha anunciat que si continúan en la desobediencia se 'ls hi suspèndrà la del trimestre que ve. Al ser pública aquesta decisió del Govern, lo bisbe de Quimpert, ferm en sos propòsits, ha seguit aconsellant als seus subordinats que continuhin ensenyant la doctrina en llengua bretona als seus fidels. La ferma y noble actitud del clero bretó fa temer un conflicte ab lo Govern, que no se sab com acabarà.

Nostre benvoigt company de causa lo distingit advocat del col·legi de Barcelona D. Joan Martí Miralles, ha publicat las conferencias, que sobre la convalidació y disolució del matrimoni per dispensa pontificia, doná en la Academia de Jurisprudencia y Legislació de dita capital.

Lo folleto ahont están reunidas se ven al preü de dugas pesetas, haventse fet la publicació baix la censura eclesiástica. Es un folleto que per la claretat en qu' estan exposadas y resoltas las qüestions, se fa altament recomanable.

Va cada dia en augment la piadosa costum introduhida en l' iglesia de S. Antoni d' aquesta ciutat, de repartir una almoyna a tots los pobres qu' assisteixen a la missa que cada diumenge 's celebra a dita iglesia, que comensá 'l dia 11 de Janer del present any, haventse ja repartit 8380 ptas. entre 838 pobres, cantitat que s' anirá augmentant tant com creixin los fondos, u objectes de roba vella que las personas caritativas tinguin a bé donar per l'indicat. fi als Rnts. D. Salvadó Rey y D. Tomás Bellpuig, com també continúa dirigintlos la divina paraula en tor-

tosí, haventho fet últimament lo virtuós Canonge D. Juliá Ferré.

Havem tingut ocasió de admirar 'l pergami que 'l «Centro Obrero» d' aquesta ciudad dedica al eminent artista Agustí Querol, com a testimoni d' agrahiment per l' interés qu' ha demostrat per dita societat facilitantli una biblioteca. Als dos trasmetem la nostra enhorabona.

Lo diari *El Ebro* que mes ó menos habia en las sevas columnas deixat entreveure sas aficcions regionalistas, ab verdadera satisfacció llegirem en lo número corresponent al dia 27 del present mes un ben pensat escrit que per fallá d' espay no podem copiar sensé y del qual 'ns limitarem a reproduhir alguns párrafos en los que d' una manera franca, clara y terminant 's declara regionaliste.

Vegis lo que diu: «La actitud más estúpida que puede adoptar un ciudadano en visperas de unas elecciones generales es indudablemente la en que nos hallamos la inmensa mayoría de los electores del distrito de Tortosa.»

«A que esperar que desde Madrid directamente ó por medio de Fulano, de Mengano ó de Perano, mandatarios del centralismo, se nos impenga el representante de nuestros intereses.»

Es preciso acabar con las imposiciones y demostrar que tenemos capacidad y aptitud para gobernarnos por nosotros mismos.»

Ni fusionistas, ni conservadores, ni republicanos, aborreciendo igualmente a todos los caciquismos, el viejo que se hunde y el nuevo que bracea por alcanzar las alturas, debemos alzar la bandera regional y hacer que en

torno de ella se agrupen todos los buenos patriotas, los desengañados de todos los partidos, la masa neutra, recelosa de todo lo existente, los viejos católicos que esperan la hora de Dios y de la patria, la nueva generación, soñadora de nuevos ideales, que viene a la vida maldiciendo de la caduca política que nos ha conducido a las degradaciones presentes.»

Y en lo número del dijous després de donar algunas instrucciones als seus amichs acaba dient: «¡Guerra a todos los caciquismos!» «¡Viva la región tortosina!» Aspiracions que 's contonen ab les de LA VEU DE LA COMARCA. Avant sempre.

Per lo Govern Civil de la Provincia se ha dictat una circular tractant de reprimir los incults y depresius vicis de la blasfemia y de la luxuria ó pornografía, digna de ser aplaudida es la tal circular, però es de temer, que pasará lo que ha passat ab las demés que en ella se citan; aixó es que será lletra morta, ja que los encarregats de ferla cumplir, per regla general, son los que més faltan.

Lo dia 4 de Febrer prop vinent, s' obrirá un col·legi que donará lliçons al demati y vespre pels fills del socis del *Centro Obrero de Corporaciones de Tortosa y sus contornos*, baix la direcció de D. Joseph Fortuño y D. Ramón Villó.

Sols hi podran assistir los que tinguin mes de 6 anys y menos de 16, qu' es l' edat més apropiada per dedicaria al estudi.

Molt desitjem que las classes s' omplin de gom a gom, ja que l' instrucció que en ellas podran rebre, será sempre millor que la que 's reparteix en las taulas de cafés y tabernas.

Tortosa: Imp. Foguet, P. Hospital

DEL DOCTOR LORENZO ROMEV
Al Autor Decimas.

Admo feliz anguicida
invencible fundó a Thebas,
quedando en marciales glebas
Grecia, en ella ennoblecida.
De la tierra agradecida
fraticidas pobladores
saca en sangrientos rigores
de los incultos ferrones:
dando a su Ciudad varones,
y al campo de nacar flores.
Vos acumulando Historias
Martorel levantays tanto
el buelo de vuestro canto,
que a sepultadas memorias
de Tortosa days mas glorias.
Que a Thebas su fundador.
Cadmo en brillante esplendor
dexa edificio mortal:
vos a la patria inmortal,
nombre eterno, luz candor.

DE GERONIMO VALLDEPERES
señor de la Llosa, y Beniatia en el Reyno de Valencia Soneto.

Gloria de una Luna un otra ofrece
al mundo Lunas mil, en que Tortosa
se ve como en cristales mas hermosa,
y mas con sus reflexos resplandece.
Hiriola el Sol de fuerte, que merece
tercera Luna ser tan venturosa,
que la primera Luna está gozosa
viendo que con sus rayos la engrandece.
De su amor por insignias la primera
honra a Tortosa con su Sacra Cinta,
y la segunda baña sus umbrales.
Y hoy con su libro ofrece la tercera
todo esso junto; pues en el nos pinta
de aquella el don, y desta los Raudales.

